TRANSYLVANIA Vibenburgen.

Milliaria Germanica communia

Amsterdami, Apud Guilielmum et Iohannem Blaeu.

1630

[Arch.]

Romania A-5 [1635]

William C. Wonders Map Collection
University of Alberta Libraries

Zaas. sien. Zabesus ofte Zaas, leydt op een vlackte in een diep dal, heeft een visschrijck water en is sterck: men seydt datse de voornaemste wooninge der Saxens geweest is. Coloswaria ofte Clausenburg, leyt oock op een genoeghlijcke effen *C'ausenburgh.* plaets, en is van buyten met muuren, en van binnen met schoone gebouwen wel verçiert. Alba Julia is een seer oude *Alba Iulia.* stadt; heeft een Bisschoplijcke residentie, sy leyt aen 't hangen van een bergh, in een schoon vlack velt, wel twee duysent treden lang; aen de oost-zijde loopt de riviere Marusius, aen de andere zijde Ompay, 't welck uyt de Alpen komt. Dese stadt is eertijdts Tarmis geheeten, en was ten tijde van Trajanus des Konings Decebali hof.

In Sevenbergen zijn acht parochiale Capittelen, die sy te samen gerekent een Universiteyt noemen. Het Bistricienser Capittel heeft onder hem Bistricam met drie-en-twintigh koninglijke dorpen. Het Capittel te Regen heeft meer dan dertigh dorpen. Het Barcensen Capittel heeft Kroonenstadt met dertien koninglijcke dorpen. Kisdense Capittel heeft Segesborg en acht-en-veertigh dorpen. Duarum Sedium Capittel heeft de stadt Mydwisch, met ses-en-dertigh dorpen. Der Cibinensium Capittelen zijn twee, waer van het eene heeft Cibinium, en drie-en-twintigh dorpen; het andere Surrogativa genaemt, omtrent twee-en-twintigh dorpen. Het Zabesiense Capittel heeft Zabesium met seventien dorpen.

Meiren. Rivieren. Dit landt heeft oock visschrijcke meiren, vijvers en morasschen, en drie rivieren, daer men met schepen kan varen, als de Aluta, Morossus en Samus; waer van de twee eerste haren oorsprong nemen uyt de Scythische bergen, en Morossus in den Tibiscum, Aluta recht in den Donauw loopt: de Samus (van de Duytschen en Hongeren Thimes genaemt) komt uyt de Alpen, Calota geheeten, en loopt oock in de Tibiscum. Daer zijn noch andere groote en kleene rivieren, Chicel, Sabesus, Chrysus, Chrysolores en Strygius, waer van de drie laetste veel gout-korrelkens voortbrengen, ja men vindt 'er somtijts stucken van anderhalf pont swaerte. In dese en boven-gemelde worden veelderhande goede visschen gevangen, als groote en kleene steur, karpers van driederley soorten, salm tweederley, lampreyen, Silurus, Mulus barbatus, tweederhande voorens, goby, snoecken, baersen en zeelten vallen daer seer groot.

Bergen. De bergen die naest aen Valachia Cisalpina en Moldavien leggen, geven veel agaricum en terpentijn.

Bosschen. Daer zijn seer veel bosschen, onder welcke is de Hercynia Sylva oft **Schwartswalt**/ in de welcke, boven de voorgenoemde wilde dieren, oock ossen zijn met manen, en wilde paerden, die de manen tot op de aerde sleepen.

Kasteelen. Hier zijn oock veel kasteelen, seer sterck, onder welcke het voornaemste is dat men de Rooden-toorn heet, gelegen in het Alpische geberghte, aen een voorby-loopend rivierken, alwaer een enge ingang is door 't geberghte, om in het land te komen: dit kasteel is als een voorburgh en fortresse van het geheele lant, alsoo dat van die zijde niemant daer in kan komen, als de Gouverneur desen pas sluyt. Beneden de stadt Millenbach, by de stadt Bros, is noch een ander sterck kasteel, alwaer nessens een riviere, tusschen de hooge sneeuw-bergen en diepe dalen, eenen wegh is, leydende in Sevenbergen.

Zeden der inwoonderen. De manieren van dit volck zijn verscheyden, door dien dit landt van verscheyde volckeren is ingenomen, en noch tegenwoordigh bewoont wordt. De Walachen is een seer hart en rou volck, dat geen geleertheyt heeft, noch oock bemint; volgen de Grieckische religie, doch hare zeden trecken naer 't Heydendom; sy houden de waersseggers in waerden, sweeren by Jupiter en Venus (die sy heyligh noemen) doen veel meer andere dingen, die nae het Heydendom smaken; sy hebben geen steden noch steenen huysen; maer woonen in bosschen, en bevrijden haer voor den regen en wint slechts met riet. Het overige deel van Sevenbergen is meer bebouwt, en heeft redelijcker volck. De sprake der Scythen in Sevenbergen verscheelt hedensdaegs weynigh van de Hongersche in 't uytspreken; in vorige tijden was 'er groot onderscheyt in, gelijck oock in 't schrijven; want sy eertijdts van de rechterhandt begonden te schrijven naer de slinckerhandt, gelijck de Joden. De Ciculi, is een wreet en strijdtbaer volck; onder haer wort geen edelman oft boer gekent, achten haer alle even goet, op de maniere der Zwitsers. De Ungaren hebben in Sevenbergen de grootste macht en authoriteyt.

HORVATH COLLECTION

University of Alberta Libraries

Het Vorstendom SEVENBERGEN, ofte TRANS-SYLVANIA.

Naem. SEvenbergen in het middellantsche deel van oud *Dacia*, 't welck de Romeynen *Ripensem* genaemt hebben, heeft nu dese namen van *Transylvania* en Sevenbergen, om dat het met bosschen en bergen beset is, als *Hercynia Sylva*, of **Schwartswalt**/ en den bergh Carpathus. 't Wordt gemeenlijck oock *Septemcastrensis* genaemt, na het Duytsche woort **Sevenburchten** ofte Sevenbergen; van de Ungaren wordt het Erdeli geheeten.

Palen. De palen zijn in 't westen Hungaryen, in 't noorden Polen, in 't zuyden Walachien, en in 't oosten Moldavien.

Vruchtbaerheyt. Het is van alle dingen seer vruchtbaer, insonderheyt van koren; 't welcke, boven de dagelijcksche ervarentheyt, de penning van Trajanus getuygt, in welcke Ceres staet, in de rechterhandt houdende den horen van Amalthea, en in de slincker een kaertjen met dit opschrift, *Abundantia Daciæ*, dat is, de overvloet van Dacien. Brengt oock seer kostelijcken wijn voort, omtrent Alba Julia, Deva, en andere steden; oock allerhande schoon ooft, als pruymen van Damast, queen, soete kerssen, en seer treffelijcke meloenen. Daer *Kruyden.* wassen oock veel kostelijcke kruyden, als *Rha Ponticum, Centaurium majus, Gentiana maxima*, met geele en purperverwe bloemen; de wortel *Rhodia*, Pontische Alsem, *Libanotis prima Theophrasti*, saffraen, en ontallijcke meer andere. Daer zijn oock veel kostelijcke mynen van allerley me- *Mynen.* talen; te Sculattin, dat de Ungersche Zulaena noemen, zijnder van gout, en oock by Rimili Dominurdz, 't welck te seggen is, der *Heeren-beecxkens*. Uyt dese plaetsen worden stucken van 't alderfijnste gout gehouwen, 't welck men terstont, sonder te rafineeren oft te suyveren, gebruycken kan; dese overvloet des gouts geven genoeghsaem te kennen de veelvoudige gouden medalien der Romeynen, die men hier uytgraeft, op welckers zijde staet het beelt van een man met een breeden hoet, met dit opschrift C. CATO, en op de andere zijde is 't beelt van Dacia, in de gedaente van een Goddinne, houdende met de rechterhandt een waeghschale, met dese inscriptie: AUR. PUR. Te Offera en Radna zijn silver-mynen. Het koper wort met het gout en silver uyt de selve bergen gegraven. Het stael delven sy uyt Cijck; het yser by Thorosco en Vaidahuntada; de swavel en antimonium komt uyt de koper-mynen; het sout *Sout.* wordt daer in sulcke menighte gegraven, dat de naebuurige Provincien rijckelijck daer mede versien worden. Hier is oock sulck een overvloet van ossen, dat men dickwils de grootste 't stuck om een gulden koopt. Wat sal ick *Beesten.* seggen van de paerden, die daer snel en ras sijn, en voorts van de vogelen, van soo menigerhande soorten van arenden, valcken, phasanten, patrijsen, wilde pauwen, kalcoethen, snippen, swanen, en andere? Hier zijn oock seer groote bosschagien en wildernissen, vol wilde ossen, buffels, elants, seer groote harten, lyncen, marters, murmel-dieren, beeren, dassen, en witte hasen.

Oude regeering. Dit landt hebben eertijdts veel verscheyden volckeren bewoont, als de Iazyges, welckers overblijfselen men noch ten huydigen dage vint in Hungaryen; de Metanastæ, die oock Plinio bekent zijn; de Getæ, Bastarnæ, Sarmatæ, Griecken, Romeynen, Scythen, Saxens en Ungaren. De Romeynen zijn laet meesters daer van geworden; want de Keyser Trajanus, verwonnen hebbende Decebalum Koning van Dacia, heeft 't selve eerst tot de forme van een Pro-

Duytslandt.

vincie gemaeckt, en de stadt Zarmisegethusam nae sijnen naem Vlpiam Trajanam genoemt. Galienus heeft twee hondert jaren daer na 't selve landt wederom verloren, en van die tijdt zijn de inwoonders tot de vorige woestheyt en ongebondenheyt vervallen (verlatende de Roomsche sprake met alle goede zeden en manieren) en hebben den naem van Walachen aengenomen. Na de Romeynen hebben de Scythen onder den overstten Attila dese plaetsen bemachtight, en seven vrye woonsteden gebouwt; dese zijn ten tijde Caroli Magni de Saxens gevolgt, welcke haer vaderlant verlatende, hebben dese plaetsen ingenomen, bouwende aldaer seven vrye steden, na het exempel der Scythen. Eyndelijck hebben de Hungersche, de anderen volgende, haer met de Daciers vermengt, (eensdeels door de nagelegenheydt aengelockt, eensdeels door ongelijck daer toe verweckt,) en onder het beleyt van Stephanus Koning van Hungaryen (dien sy heyligh noemen) dit geheele Landt overweldight, en eenige steden gebouwt. Het berghachtighste deel van Sevenbergen is seer laet van Mathia Huniade (wiens toenaem Corvinus was) en daer nae van Stephanus, Koning van Hongaryen, overwonnen. De selve Mathias heeft eenen Draculam, Vayvoda oft Heer van het berghachtige Transylvanien, (een seer wreet man) levendig bekomen, en nae een tienjarige gevanckenisse wederom in sijn besit gestelt.

Deelinge. Hedensdaeghs wordt Sevenbergen in drie volckeren gedeelt, (van welcke een yder hare besondere sprake en manieren gebruyckt, en oock een besondere Provincie bewoont,) te weten in Saxens, Ciclers, en Hongaren. De Sevenberghsche Saxens, gelijck alle andere Duytsche volckeren, hebben haer besondere dialectum, dat is, manier van spreken; sy woonen in vaste steden en kasteelen, en gaen de andere natien vetre te boven. Hare woonplaetsen zijn seven, te weten: Zarwarien, Zabosien, Millenbach, Reusmarck, Segesburgh ofte Schesburg, Ollezna, Schenkerstul en Reps; dese steden hebben yder eenige dorpen onder haer. De Ciculi ofte Ciclers, die naest aen den Moldauw grensen, en van de Scythen komen, leven nae haer eygen wetten en manieren, en deelen alle hare ampten uyt door 't lot. Dese worden oock in seven Landtschappen gedeelt, welcke sy sit-plaetsen noemen, waer van de namen zijn: Sepsi, Orbai, Kysdi, Czyck, Gyrgio, Marcuszeek, en Araniaszeek. De Hongersche en Sevenberghsche Edelen, vermengt met de Saxen en Ciclers, komen bynae over een met de sprake, kleedinge, en wapenen. Alle de Sevenbergers konnen t'samen uytbrengen over de tnegentigh duysent gewapende mannen.

Steden. De voornaemste steden van gantsch Transylvanien oft Sevenbergen zijn seven, wat verre van malkanderen gelegen, onder welcke Cibinium de hooftstadt is, en wort oock *Hermanstadt.* Hermanstadt genoemt, leght op een effen pleyn, met weynigh geberghte rondom, sy is seer breet, en niet veel kleynder als Weenen in Oostenrijck, maer door menschen konst en van natuuren veel stercker; want door de menighte vijvers en moerassen, kan geen leger de selve genaken, heeft oock een Domkercke. Brassovia ofte Corona, van de Duytschen Kroonstadt geheeten, en oock Stephanopolis, leght *Kroonstadt.* tusschen genoeghlijcke bergen, met muuren, grachten en bolwercken wel versterkt: hier is een Universiteyt en fraeye Bibliotheca. Bistritia ofte Noesenstadt, leydt op een effen *Noesenstadt.* plaets, in een groote valeye, aen beyde zijden met wijnbergen beset. Segosvaria oft Schespurg, is gelegen ten deele *Schespurg.* op, ten deele beneden aen een bergh. Megies of Mydwisch, *Mydwisch.* in 't midden van Sevenbergen, is seer rijck van wijn, en van alle 't gene, dat tot 's menschen nootdruft dient, wel ver-